

ZAMONAVIY MASOFAVIY TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ASOSIY OMILLARI VA TALABLARI

Aminov Istam Barnoyevich,

Qurbonov Pahlavon Sirojiddin o'g'li

Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'quv jarayonini tashkil etishda, hamda talabalarni ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda yangi imkoniyatlarni yaratib berayotgan masofadan o'qitish texnologiyasi samaradorligini oshirish masalalari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: masofadan o'qitish, masofadan o'qitishga qo'yiladigan talablar, didaktik tamoyil va qoidalar.

Bugungi kunda yurtimiz ta'lim tizimini tubdan isloh etish jarayonida ta'lim tizimining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash va undan samarali foydalanishni ta'minlash, o'quv dasturlari va o'quv-uslubiy adabiyotlarni takomillashtirish masalasiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ayni paytda ta'lim tizimiga zamonaviy texnologiyalarni keng joriy etish, o'quv jarayonini zamonaviy talab va mezonlar asosida tashkil etish yuzasidan keng qamrovli ishlar amalga oshirilayotgan sharoitda ta'lim muassasalarining barcha bo'limlarini texnik jihatdan ta'minlash, Internet tarmog'idan foydalanish imkoniyatlarini to'la yaratib berish orqaligini ijobiy natijaga erishish mumkin.

Ta'lim tizimida masofadan o'qitishdan foydalanish muhim ahamiyatga ega bo'lmoqda. Internet tarmog'idan masofali ta'limni amaliyotga tatbiq etishda foydalanish bir vaqtning o'zida an'anaviy hamda masofali ta'lim muhitini yaratadi, bu esa o'z o'rnida an'anaviy ta'lim tizimini sifatini oshiradi, chunki u ta'lim tizimida o'zining raqobat-bardoshligini ta'minlashga intiladi va ta'limning umumiy darajasini oshiradi.

Bugungi kunda ta'limni rivojlantirishning asosiy didaktik tamoyillari masofaviy ta'lim shakllari uchun ham asos bo'lib, ta'limning bunday texnologiyasi takomillashib, yangi o'quv muhiti uchun yangi shartlar va mezonlar bilan to'ldirib boriladi, ya'ni ta'lim tizimlarida kompyuter, dasturiy vositalar, multimediali elektron qo'llanmalar, internet, elektron ma'lumotlar bazasi, masofadan o'qitish kabi zamonaviy texnologiyalari asosida mashg'ulotlarni tashkil etish quyidagi talablarga javob bera olishi lozim:

- fanning ilg'or yutuqlari va zamonaviy texnologiyalar asosida mashg'ulotlarni o'quv-tarbiyaviy jarayonning zamonaviy qonuniyatlari asosida tashkil etish hamda unda barcha didaktik tamoyil va qoidalarning optimal nisbatlarini ta'minlash;

- talaba larning qiziqishlari, layoqati va talablarini hisobga olish asosida ular tomonidan bilimlarning puxta o'zlashtirilishi uchun zarur shart sharoitlarni yaratish hamda fanlararo bog'liqliklarni o'rnatish;

- ilgari o'rganilgan bilim va malakalari, shuningdek, talabalarning rivojlanish darajasiga tayanish;

- axborot texnologiyalar shaxsning har tomonlama rivojlantirishni motivatsiyalash va faollashtirish;

- axborot texnologiyalar asosida o'quv-tarbiyaviy faoliyatning barcha bosqichlari mantiqiyliги va emotsionalligini oshirish;

- axborot texnologiyalar vositalardan samarali foydalanish;

- axborot texnologiyalar asosida zarur bilim, ko'nikma va malakalar, fikrlash va faoliyat ratsional usullarini shakllantirish, mavjud bilim-larni doimo boyitib borish ehtiyojini yuzaga keltirish hamda har bir darsni puhta loyihalashtirish, rejalashtirish, tashhis va tahmin qilish.

Ta'lim tizimida masofali o'qitish texnologiyalaridan foydalanish ma'lum bir pedagogik va psixologik maqsadlarga ega bo'lib, quyidagilardan iboratdir:

- *talabalarning biror murakkab jarayonni amalga oshirishda mustaqil qarorlar qabul qilish, o'zining fikrini va mulohazasini bayon qilishga o'rgatish, hamda izlanuvchanlik faoliyatini shakllantirish;*

- barcha ta’lim tizimlarida o’qitish jarayonlarini tezlashtirish;
- axborot-kommunikatsion texnologiyalarining imkoniyatlarini joriy etishda ta’lim sohasining mukammalligi, unumdorligi, sifati va samaradorligini oshirish;
- axborot-kommunikatsion texnologiyalardan foydalanishda fanlar-aro aloqalarni chuqurlashtirish;
- tarmoq texnologiyalardan foydalanish asosida masofadan o’qitish tizimini yaratish va tadbiq etish.

Ta’lim tizimida o’quv mashg’ulotlarini masofali o’qitish texnologiyalari vositalaridan foydalanish asosida talabalar quyidagi-larga ega bo’ladilar:

- noan’anaviy manbalardan foydalanib o’qish va o’rganish;
- mustaqil ishlash samaradorligi va unumdorligini oshirish;
- faoliyat sohaslarini kengaytirish va yangi imkoniyatlarni yaratish;
- ijodiy qobiliyatlarini namoyon etish;
- ro’y berayotgan hodisa, voqea va yangiliklardan xabardor bo’lish hamda ulardan pedagogik faoliyatlarida foydalanish.

Ta’lim tizimida masofadan o’qitish texnologiyasi samara-dorligini oshirish quyidagi shart-sharoitlarga va omillarga bog’liq bo’ladi:

- zamonaviy axborot va kompyuter texnologiyalari bazasini mavjudligi va etarliligi;
- Internet tarmog’ida ishlashning uzluksizligi;
- masaofadan bilim olayotgan o’quvchilarning bilim olish ishtiyoqining va o’zlashtirish darajasining yuqoriligi;
- masofadan o’qitish tizimiga bilimli, malakali va tajribali o’qituvchilarning jalb etilishi;
- masofadan o’qitish tizimining kerakli va sifatli o’quv materiallari, elektron darsliklar va o’quva kurslari Bilan ta’minlanganligi va ularning etarliligi;
- masofadan o’qitish tizimida mashg’ulotlarni tizimli tarzda olib borish.

Masofadan o’qitish tizimi an’anaviy ta’lim tizimi kabi bir nechta tamoyillarni o’zida mujassam etadi.

SHu narsani ta'kidlash lozimki, har bir o'qituvchi o'ziga tegishli bo'lgan dars mashg'ulotlarini masofali o'qitish texnologiyalari asosida talab darajasida tashkillashtirishi uchun kerakli zamonaviy texnik yoki kompyuter vositalariga ega bo'lishi, ulardan foydalanish bilim va malakalarini egallashlari hamda ma'lum bir salohiyat va mahoratga ega bo'lishi lozim. Bundan tashqari o'qituvchilarning o'zlarida ham dars jarayonlarini masofali o'qitish texnologiyalari vositalari asosida tashkillashtirishga bo'lgan intilishi va ishtiyoqi kuchli bo'lishi kerak.

Ta'lim tizimida talabalarning zamonaviy axborot va kompyuter texnologiyalarining mohiyatidan xabardorliklari hamda fanlarni o'qitishga yo'naltirilgan mashg'ulotlar jarayonini masofali o'qitish texnologiyalari asosida tashkil etish, ta'lim jarayonini mukammal andoza asosida loyihalashtirishga erishish, mazkur loyihalardan oqilona foydalana olish ko'nikmalariga ega bo'lishi ta'lim oluvchilar tomonidan nazariy bilimlarning puxta, chuqur o'zlashtirilishi, ularda amaliy ko'nikma va malakalarning hosil bo'lishining kafolati bo'la oladi.

Buning uchun esa ta'lim tizimida talabaning samarali faoliyat ko'rsatishga undovchi darsning uslubiy ishlanmasidan farqli o'laroq, o'quv jarayoniga zamonaviy ta'lim texnologiyalar yo'naltirish, talaba larning shaxsiy hamda o'qituvchi bilan birgalikdagi faoliyat-larini inobatga olgan holda, o'quv materiallarini mustaqil o'zlashtirish-lari uchun zarur shart-sharoitlarni yaratib berish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. «Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari» to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 24 aprely 2017 yil, Toshkent.
2. Bolotov V.A. O distantsionnom obrazovani// Informatika i obrazovanie, №1, 1998 g.
3. Begimqulov U.SH. Pedagogik ta'limda zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etishning ilmiy-nazariy asoslari. –T.: “Fan” 2007.
4. Hamidov Yo.Yo. Ta'lim samaradorligini oshirishda elektron ta'lim resurslarining o'rnini // Молодой ученый. - 2019. -№ 21 (259). -С. 611-612.
5. Elektron ta'lim resurslariga umumiy talablar. – OO'MTV, 2013. -10, 14-b.